

Основні тенденції організації елементарної освіти дітей у Франції

Реформування системи освіти в Україні на засадах наступності пояснює актуальність наукових пошуків щодо вирішення діалектичних протиріч, що виникають на стиках освітніх ступенів, зокрема дошкільного виховання і початкової освіти. Педагогічний досвід країн зарубіжжя є вагомим аргументом, на який слід звертати увагу в умовах підвищення якості національної системи освіти відповідно до системи цінностей демократичного суспільства, формування концептуальних підходів до неперервного навчання дітей на різних ступенях освіти.

Питаннями вивчення системи елементарної освіти в провідних країнах світу займаються О.Джуринський, О.Локшина, І.Карбовнічек, З.Малькова, А.Пишкало, О.Проскура, О.Савченко, К.Салімова, С.Степанова та інші науковці.

Метою даної статті є здійснення аналізу організації елементарної освіти дітей у Франції.

В кінці XIX ст. у Франції всім дітям віком від 2 до 6 років була надана можливість відвідувати материнські школи. Дитячі ясла знаходилися під подвійною опікою – держави та місцевої влади. В 1921 р. час перебування дитини в яслах був скорочений з 12 до 8 годин у день. В материнських школах акцентувалася увага на якості навчання. З 1940 р. вихователів зобов'язали отримувати базову педагогічну освіту та здобувати кваліфікацію бакалавра. Саме висока якість дошкільної освіти дозволила Франції виступити в 1948 р. з ідеєю створення Міжнародної організації з дошкільного виховання. Починаючи з 60-х років, різноманітнішими стали форми допомоги сім'ї в організації догляду за дітьми: батьківські об'єднання, приватні дитячі сади, інститут нянь, державні та сімейні ясла, державні дошкільні установи різних педагогічних напрямів. Приблизно 50% дітей

віком молодше 3-ох років, чиї матері працюють, забезпечені державним доглядом. Вважається, що дитина повинна поступово ознайомлюватися з навколишнім життям, вчитися спілкуватися з однолітками, соціалізуватися. Сім'я і персонал дитячого садка повинні співпрацювати, полегшуючи дитині перехід від домівки до дошкільної установи і навпаки [1, 2, 6].

З 1972 р. материнські школи були перетворені на початкові школи, освіта в яких визначалася загальнодержавними цілями і програмами, педагогічний цикл відповідає індивідуальному психофізіологічному розвитку дитини. Всередині початкової школи материнська школа об'єднує дітей 2-5 років (вони розділені на молодшу, середню і старшу групи); діти 5-7 років відвідують спочатку підготовчий курс, а потім елементарний курс основ наук. Віку 7-9 років відповідають три цикли навчання (середній курс, перший клас, другий клас). В середньому клас утворюється з 25 дітей приблизно одного віку (максимальна кількість – 35 осіб). Реалізуються змішані програми – для дітей, які мають різні рівні навчальних можливостей. Обов'язкова освіта закінчується в 16 років. Ступінь бакалавра отримують майже 65% школярів, після чого лише 10% учнів продовжує вчитися [2, 6].

У Франції в початковій школі переважає традиційний метод заучування напам'ять. В 1997 р. проводиться реформування освіти, що робить її сучаснішою. В дошкільних установах починають вивчати іноземні мови, велика увага приділяється використанню комп'ютерів у навчанні дітей. В той же час французи не відмовляються від традиційних цінностей освіти, зокрема від заохочення енциклопедичних знань.

Освітні цілі дошкільного виховання у Франції полягають в розвитку фізичних, соціальних, поведінкових й інтелектуальних навичок, необхідних для вироблення вміння вирішувати різноманітні ситуації, що диктуються складним повсякденним життям [6]. Досягнення цих цілей забезпечується єдністю вимог оточення. Дитину заохочують контролювати свою поведінку, обслуговувати себе, намагатися вирішувати нові завдання, регулювати

стосунки з оточуючими, відстоювати свої права. Цим діям не можна терміново навчити, але можна поступово виховати певні особистісні якості, тому педагоги віддають перевагу дитячій ініціативі, а не навчанню. Мультикультурне походження часто заважає дитині поводитися адекватно; для таких дітей особливо актуально набути досвіду життя в колективі, оволодіти мовленням, ознайомитися з новими суспільними поняттями. Професійний педагог стежить за успіхами дітей у вирішенні завдань, формуванні понять, розвитку пам'яті, логічному мисленню, які вони набувають завдяки комунікації і взаємодії з однолітками.

У підготовчому циклі діти повинні досягти таких факторів [4].

1. Набути моторних навичок, функціонально значущих, орієнтованих на особливості індивідуального розвитку.
2. Навчитися самовиражатися в усній і письмовій формах.
3. Оволодіти малюванням й основами інших мистецтв.
4. Займатися основами наук і технічної діяльності.

У Франції існує єдина державна освітня програма, виконання якої обов'язково для всіх навчальних закладів. Їх робота ретельно контролюється, особлива увага приділяється недержавним школам, дотриманню інтересів і прав дітей. Конкретні методики (технології) реалізації даної загальної програми розробляються методистами, і тому вони завжди варіативні.

Шкільний день французьких учнів починається о 8.30 і закінчується о 16.30. Учбовий тиждень складається з 26 годин і розподілений на дев'ять частин по півдня. В деяких містах дітям надається додатковий час, під час якого вчитель займається з учнями, що допомагає їм виправляти недоліки в навчанні, або просто виконувати свої домашні завдання під керівництвом дорослого. Навчальний календар складається на кожен рік Міністерством національної освіти. Планується 36 навчальних тижнів, розподілених на п'ять навчальних періодів і чотири канікулярних відрізка. Додатковий день відпочинку може бути визначений місцевою владою. В неділю діти не

навчаються, другий вихідний день може бути не в суботу, а в середу (раніше четвер), коли діти мають можливість вивчати Закон Божий. Цілі, зміст, методи, засоби і структура освіти, а також форми контролю визначаються урядом, який розробляє програми й офіційні інструкції [5, 6].

В початковій школі передусім акцентується увага на підготовці до навчання у школі другого ступеня (обов'язкова освіта). Оскільки не всі учні засвоюють навчальну програму настільки добре, щоб отримати свідоцтво бакалавра, а завдання, які вони повинні вирішувати, стають все складнішими, програми переглядаються так, щоб ретельніша увага приділялася практичному ознайомленню з поняттями. Загалом, завдання ставляться в такій послідовності: знати (оволодіти певною сумою знань); знати, як зробити щось (оволодіти практичними навичками); знати, як жити (оволодіти соціальною компетенцією); знати, як змінюватися (набути таке ставлення до життя, яке дозволяє не зупинятися на досягнутому, не бути обмеженим, не боятися прагнути до нового, досконалішого) [3, 6].

На уроках рідної мови і літератури (усне мовлення, читання, письмо, граматичні правила, словотворення, французька й іноземна література, поезія) діти навчаються правильній вимові, правопису, правилам письма; використанню адекватного словника і синтаксису при написанні розповідей. Французькі педагоги звертають увагу на послідовність розгортання учнівської думки, пропонують використовувати прийоми цілісної побудови достатньо великих фрагментів тексту. Учні виступають з доповідями, виражаючи власні структуровані думки.

На уроках математики в підготовчому класі вивчаються такі розділи, як класифікація об'єктів, позначення й ідентифікація чисел від 0 до 100, серіація чисел, порівняння чисел, предметів, кількостей, додавання, вимірювання довжини і ваги. В елементарному класі діти навчаються позначенню чисел до 10 000; педагоги демонструють розв'язки завдань за складнішими формулами, вчать знаходити симетричні фігури за допомогою

лінійки, компаса, ознайомлюють з метричною системою мір. Далі учні вивчають десяткову систему числення, дробі, відсотки, а також формули, що дозволяють обчислювати довжину, поверхню, об'єм, кути, тривалість руху.

Викладання науки і технології на підготовчому курсі пов'язане із ознайомленням з властивостями предметів, умінням поводитися з технічними засобами (магнітофоном, відеокамерою), елементами біології (ріст людського тіла, життя рослин і тварин). У процесі елементарного курсу біологія вивчається глибше, школярів також ознайомлюють з елементами фізики і науки про Землю, властивостями матерії і формами її існування, властивостями повітря, води і мінералів. Пропонується багато технологічних проєктів, присвячених, наприклад, електричному струму, важелям, вагам. В середньому курсі учні вчать вирішувати проблеми, пов'язані з простором і часом, формулювати гіпотези стосовно астрономічних і географічних явищ, експериментувати. Далі дослідження учнів мають певне соціальне значення, вони ознайомлюються з елементами технологічної культури (комп'ютерами, роботами, автоматами).

Цивільне виховання на першому рівні складається з таких понять, як етичні норми і фундаментальні правила суспільного життя, гігієна, безпека, цілеспрямованість, оцінка праці, самоповага, права людини, національні символи. На другому рівні уроки присвячені суспільним правилам і вимогам, наприклад поняттям особистості, власності, контакту, батьківщини, свободи, рівності, братерства; пояснюється також, як влаштована робота державних установ. На третьому рівні учні акцентують увагу на розвитку французького суспільства, аналізуючи цивільні інститути, вивчають найважливіші історичні дати, дізнаються про основні закони і правила суспільного життя, ролі Франції у світі.

З історії та географії в підготовчому курсі вивчається „організація” часу (день, ніч, пори року, календар, годинник), простори; формується вміння описувати місцезнаходження і характеризувати людей, події, явища;

ознайомлюються з історичним минулим країни й основною історичною хронологією. В елементарному курсі вивчаються основні події історії Франції, розвиваються вміння зайняти своє місце на осі часу і локалізувати своє положення в просторі. В середньому курсі дані предмети вивчаються систематично, за допомогою різноманітних допоміжних навчальних матеріалів.

У процесі занять мистецтвом спочатку відбувається слухання фольклорних пісень, дитячих пісеньок, виконання деяких творів. Потім учні вчать виділяти звуки й аналізувати короткі уривки музичних творів, складати й імпровізувати. По завершенню початкової школи музичний репертуар дітей складає 30-50 пісень в самотійному акомпануванні. Кожен учень Франції повинен знати усталений список з 28 пісень, а також регіональні пісні й пісні на власний вибір.

Приділяється увага і фізкультурним заняттям, спорту. Коло пропонованих видів спорту й інших активних занять постійно розширюється, до них відносяться: верхова їзда, заняття у фітнес-клубі, веслування на байдарках і каное, індивідуальні і групові, сучасні і джазові танці, а також традиційні види спорту.

Вдосконалення освітньої системи Франції позиціонується в напрямку меншої централізації навчальної діяльності, на утворенні більш адаптивного, відкритого, привабливого для учнів навчання з високим академічним стандартом. Зокрема, пропонується розробляти мультикультурний зміст навчання, приділяти увагу розвитку комунікативної і когнітивної компетенції як наслідку соціальної взаємодії, кооперації, конструктивної конфронтації, спілкування між однолітками. Велике значення надається реабілітації дітей з недоліками розвитку, виявленні всесторонньої допомоги батькам щодо виховання дітей.

Література

1. Вульфсон Б.Л. Школа современной Франции / Б.Л.Вульфсон. – М.: Педагогика, 1970.
2. Джурицкий А.Н. Зарубежная школа: Современное состояние и тенденции развития / А.Н.Джурицкий. – М.: Просвещение, 1993.
3. Джурицкий А.Н. Развитие образования в современном мире: Учебное пособие / А.Н.Джурицкий. – М.: ВЛАДОС, 1999 – 200 с.
4. Лігоцький А.О. Тенденції розвитку світових освітніх систем / А.О.Лігоцький. – К., 1995.
5. Малькова З.А. Школа и педагогика за рубежом / З.А.Малькова. – М.: Просвещение, 1983.
6. Парамонова Л.А. Дошкольное и начальное образование за рубежом: История и современность / Л.А.Парамонова, Е.Ю.Протасова. – М.: Издательский центр „Академия”, 2001. – 240с.
7. Проскура О. Психологічна підготовка вчителя до роботи з першокласниками: Навч. посіб. для студентів педагогічних факультетів / О.Проскура. – К.: Освіта, 1998. – 199 с.
8. Смирнов В.П. Франция: страна, люди, традиции / В.П.Смирнов. – М.: Мысль, 1988.

Ключко Наталія Леонідівна. Основні тенденції організації елементарної освіти дітей у Франції.

У статті проаналізовано систему сучасної елементарної освіти Франції. Розглянуто основні тенденції реформування дошкільної та початкової шкільної галузі впродовж ХХ ст. Аналізується проблема визначення оптимального віку дитини вступу до школи.

Ключові слова: навчальний процес, початкова освіта, дошкільне виховання, вік вступу до школи, готовність до навчання, досвід країн зарубіжжя.

Клочко Наталия Леонидовна. Основные тенденции организации элементарного образования детей во Франции.

В статье проанализирована система современного элементарного образования Франции. Рассмотрены основные тенденции реформирования дошкольной и начальной школьной отрасли на протяжении XX ст. Анализируется проблема определения оптимального возраста ребенка для начала школьного обучения.

Ключевые слова: учебный процесс, начальное образование, дошкольное воспитание, возраст вступления в школу, возраст вступления в школу, опыт стран зарубежья.

Klochko Nataliya Leonidivna. Basic tendencies of organization of children's elementary education in France.

The article is analysed the system of modern elementary education in France. The basic tendencies of reformation of preschool and primary school industry are considered during a XX century. It is devoted to the problem of determination of optimum child's age beginning of school studies.

Keywords: studying process, primary education, entering age to school, studying readiness, experience of foreign countries.